

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
külső monostorutca 152 szám alatt.

Megjelen a lap hetenként négyszer u. m. Vasárnap, Keddén, Csütörtökön és Szombaton.
Ára évenként 8 ft o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr, másodsor 6 kr, harmad-
sor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 80 kr bélyegző. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatallal kezelendő.

KIADÓ-HIVATAL:
Kőszepcsén, STEIN J. Könyvkereskedés.

Kolozsvár, sept. 2-án 1861

Izgalmas időkben a sajtó legnemesebb hivatásának tartjuk, a kedélyek csillapítására, a napi kérdések higgadt, ingerültség nélküli fejtegetésére s általában oda munkálni, nehogy a különböző népfajok, érdekek és osztályok egymás ellen támadva eljátszódják közös szabadságukat, közös jóllétüket, a népek egyenlenségénél bízó absolutizmus kezébe.

Értjük a sajtónak azt a részét, mely őszintén és valóban népjogokat, néperdekeket képvisel; mert hiszen tudjuk, hogy azok a fejr papírra festett fekete jegyecskék szintugy megteszik szolgálatukat a sötétség, nyomor és rabszolgaság terjesztésére, mint a felvilágosodás, jóllét és szabadság előmozdítására.

Am tekintsen vissza bárki a magyar napi sajtó tiz havi működésére s nyílt homlokkal elmondhatjuk, hogy valamennyien kivétel nélkül, a helyzet és egyéni felfogások különbségéhez képest különböző modorban, de egy szívvel lélekkel a kölcsönös feledés, kibékülés, egyetértés és testvériség ígét hirdettük.

Igen, a tizenkét év eseményeit kimélet nélkül leplezték le a magyar lapok is, hogy megmentsék a történelem számára ez oly tanulságteljes időszak adatait, s mert a volt rendszerben közös elnyomóját ismerték és ismertették e haza területén létező minden néperdeknek. De idézzem valaki csak egy árva szócskát, melylyel magyar lap az 1848/9-ki testvér-
vérontás gyászos emlékeit fölleveníteni, s az összesimulás, egymástmegértés útjába a visszavonás phantomjait, a polgárháború véres alapjait állítani szándékozott volna.

Annál fájdalmasabban esett nekünk, az erdélyi román lapokban az 1848/9-iki eseményeknek saját-szerű szempontból felfogott történelmi fejtegetésével találkozunk.

De leginkább meglepettünk a „Gazeta Transilvaniei” egy pár közelebbi cikkén, melyekben az alsófejmegyei románok és magyarok egyetérthetőségének akadályai vannak fejtegetve.

Hogy a cikkíró Fejervárt, mint nemzeti fejlődelmünk székvarosát, a románokra kiadott minden csapások forrásul tekinti, hogy Enyedet, mint a praedestinatióban hívó vastag koponyájú calvinizmus fészket szembe állítja a „gratia divina”-nak fiui önmegadással hódoló Balásfalvával. Alsófejr „legnyersebb” nemesi osztályát a rabigáját lerázni s szabadságát visszaszerezni törekvő havasi és marosmenti románsággal: mind hogyján; a mi történelmi rész ez állításokban, már elítélt dolog a historia areopagusa által; a mi pedig jelenkori összehasonlításokat tartalmaz, ártatlan ábrándozás, mosolyt keltet inkább mint bosszankodást.

Ámde a midőn kronikai sorozatát adja azon hajmeresztő eseményeknek, melyeknek Alsófejmegye 1848/9-ben színhelye volt;

midőn a zalatnai, verespataki, krakói, igeni és nagy enyedi borzasztóságokat román részről a kényszerített önvédelem büntelen cselekvényeinek színében tünteti fel;

midőn élő s részint Alsófejmegye hatósági kormányát kezelő egyéniségeknek oly eljárásokat tulajdonít bűnül, melyekkel azok éppen ellenkezőleg cselekedvén, inkább elismerésre és halára számíthattak volna; és végre

midőn oly férfiakat, kik Alsófejérnek feléje sem járva, Erdély különböző részeibe az oly irtozatosan felzavart rend és közbátorság helyreállítására, s anynyi elkövetett gonoszság megtorlására voltak kiküldve, mint az ártatlan román vértanúk meg anynyi Robespierre-jei gyanánt jellemez:

akkor kérdjük, mit érnek a kölcsönös bűnfeledésre, az „annyi áldozatok sírja feletti kibékülésre” intézett felhívások?

A zernesti cikkek ismert tollu írója bizonyosan jól tudja, minő hatása lehet az álbékülékenység azon szavainak, melyek egy meggyilkolt Caesar érdemeinek és ártatlanságának bizonyítása, hullájának nyílt szemlére tétele, sebeinek a szenvedélyes nép szemei előtti megszámlálása mellett ismétlik a re-fraint: „de azért Brutus becsületes ember.”

Mi nem akarunk a cikkíró történelmi adatainak czáfolására, sem az általa pellengérré állított egyéniségek multjának igazolására bocsátkozni. Éppen azért nem, mert nem akarjuk magunkat belerészakoltatni oly tollvitába, mely bármelyik részen álljon az igazság, elvitázhatlan hatással van a most inkább mint valaha szükséges kedélynyugalom és higgadt politikai discussio felzaklatására.

Szerencsére az a világtörténelem, mely a nagy romai szónok szerint „est magistra vitae, testis temporum, nuncia veritatis”, nem az eseményekben szereplők elfogultságának gözkörében készül; s az erdélyi magyarok bizonyára nyugodt lélekkel nézhetnek Clionak az 1848/9-i események felett hozandó ítélete elébe.

Nem az a mi feladatunk most, midőn közös szabadságunk kivívására és megszilárdítására minden erőnket egyesítnünk kellene, hogy hegedni induló sebeket bolygassunk fel, a mi egyik szavunkkal feledést, kibékülést, a multakra fátolyvetést hirdettünk, a másik harmadik- és tizedikkel felébresztünk oly alvó kísérteteket, melyek éppen a feledés, a kibékülésnek ellenségei.

Arra legkevésbé számítottunk, hogy „véres kezeknek a zöld asztalok mellőli eltávolítására”, éppen román lapban olvassunk felhívást. Tegye a zernesti cikkek írója kezét szívére s mondja meg, ha mi oly sensibilibek volnánk magyar vérből párolgó kezek látására, s tanácsstermekből minden románt kizárnánk, a ki közzvetve vagy közvetlenül befolyt a 48/9-ki véres eseményekre, ugyan mivel fogunk vitatkozhatni? Maradnának benn kétségen kívül tiszteletre méltó kivételek; de azok bizonyára valamint a főkérdések, úgy a jelenleg érintett tárgy feletti véleményünkben osztoznak velünk.

Reichsrath

A birodalmi tanács alsóházában aug. 28-án vette kezdetét a felirati javaslat feletti tanácskozás. A bizottmányi javaslat előadója Giskra ur, rövid beszédben fejtegette a bizottmány vezéréseimét. Utána Smolka lengyel követ mondotta a következő roppant hatású beszédet: „Néhány nap mulva 13 éve, hogy Bécsben egy magyar küldöttség jelent meg, értekezés végett. A küldöttség csak azt kérte, hogy néhány tagja bocsáttassék a birodalmi tanács elé: a házi rend nem engedte meg azt; pedig azt hiszem, hogy a kiegyezés megtörténhetett volna. Akkor egy miniszter e szavakat mondá a szószelekről: „A magyar kérdés Ausztria életkérdése;” és bármennyire eszálkolt az e miniszter más kérdésekben, ez egyben mindenesetre igaz volt. Igaz, hogy azon orvosi rendelvény, melylyel ő gyógygyitni akart, épp oly bátatlansal, mint drága volt; 12 év alatt csak 2000 millió forintot emésztett fel. E rendelvény következőleg hangzott: Ausztria minden tartományainak egy ösbirodalomba kell beolvasdani, Ausztriát centralizálni kell. E rendelvény szomorú következményeit látjuk, bárholva tekintünk.

A kérdés hasonló állapotban van ma is: egy közlemény intéztetett a házhoz e tárgyban. Az ügy egyszerűnek látszik, s az illeték kívánja meg reá a feleletet. De itt nem csupasz forma van kérdésben, a dolog sokkal komolyabb természetű. A kérdés ez: bizalmi, vagy bizalmatlansági szavazatot akar-e a ház a miniszteriumnak adni: Azt fogja-e neki mondani „maradj meg ezen uton, ez vezet célhoz”, vagy így szól hozzá: hagyd el ez utat, mert romlásba vezet. Ez utóbbi, hogy t. i. ez ut romlásba vezet, az én legbensőbb meggyőződése, mert ez uton a kiegyenlítés Magyar országgal lehetetlen.

Es ha ez így áll, akkor le kell mondanunk azon reményről is, hogy alkotmányos életünk megszilárduljon, pénzügyeink rendbe jöjjenek, és a birodalom ismét jólétnek örvendjen. Mint 13 év előtt, úgy ma is azt mondom, hogy a jövő még kezünkben van, menjünk tehát nyugodtan előre, és mondjuk meg nyíltan, mit kell tennünk: és ekkor bármely történelki is, minden körülmények között így vigasztaljuk magunkat: Uram, bocsáss meg, szándékom becsületes volt.”

A ház elhatározta e közleményre felelni.

Itt meg kell jegyeznem, hogy e közleményt sem Ő Felsége tizenetnek, sem megszólításának nem tekinthetem. Az alkotmányos államokban, minden a miniszterek által történik. A közlemény némileg azon rendszabályok igazolásaként tűnik fel, melyeket a miniszterium Magyarország ellenében alkalmazni jónak látott; Ő felségének nem szükséges magát mentgetni. A közleményben tehát, részemről, a miniszteriumnak igazolási kísérletét látván, kötelességemnek tartom e fölötti nézetemet őszintén kifejezni.

Altalában véve sajnálattal jegyeztem meg, hogy a miniszterium fontos ügyekben gyakran, s különösen a magyar kérdésben mindenkor Ő Felsége nevével takarodik. A király pedig soha sem követhet el igazatlanságot egy alkot-

mányos államban; ez szükséges fictio: A miniszterek egyedül felelősek mindenért, én tehát itt a koronára való hivatkozást némileg a korona megsértésének tartom. Annyi miniszteri program jelent meg az újabb időben, mint a holdnak változása van, de a miniszter-programok veszendők és alávétvők a bíráltnak: a koronára való hivatkozásnak tehát jövőre nézve, végtép el kell maradni. Ezért még egyszer ismétlem: Ő Felsége csak miniszterei tanácsa folytán cselekszik, s ezek a felelősek. Ő Felsége szent és sérthetetlen: ha ez nem így volna, akkor a miniszterek alkotmányos érületét kellene kétségbe vonni.

De midőn a közlemény bírálata bocsátkozom, egyúttal tiltakoznom kell az ellen, mintha a házban jogában állana Magyarországra vonatkozólag jogerejű határozatokat hozni. E kérdésnek Magyarország és a magyar korona képviselői által kell egymás között tisztába hozatni.

Tiltakoznom kell az ellen is, mintha én Magyarország ügyvéde akarnék lenni. Nem igen köszönnék meg azt ott, s valóban szomorú volna, ha az én támogatásomnál jobb okokat nem tudna felhozni maga mellett. Azonban mégis szót kell emelnem e kérdésben már csak azért is, hogy kitűnjék, miszerint azon tetszés, melylyel a miniszterium közlése e házban fogadtatott, nem volt egyhangú. Én nem helyesletem, sőt veszedelmesnek tartottam a miniszterek eljárását, s ezt ki kelle mondani.

Kétségtelen, hogy a koronának joga van az országgyűlést feloszlatni, csak az a kérdés, hogy azon indokok, melyek alatt e feloszlítás történik, kiállják-e a bírálatot.

A miniszterium közleménye felvilágosítást adott ez indokról. Az mondatik benne: „Az ipar és kereskedelmi forgalom megakadt, a bel és nemzetközi kereskedelmi viszonyok, a bizalmatlanság terhe alatt nyögnek: a megyék és községek kormányzatában nem egyszer a zabolatlanság leg-sajnálatra méltóbb tényeit tapasztaljuk stb.”

E felfogás tévnyezeteken alapszik: Nem igaz, hogy a forgalom megakadt volna, mert Pesten a legközelebbi év alatt 128 ház épült, míg a lefolyt 12 alatt mindössze csak 15”, éppen így áll a kérdés más vidéki városok üzletére nézve is: azon ok, hogy miért nyögnek a kereskedelmi viszonyok bizalmatlanság terhe alatt, bizonyosan máshol keresendő, és nem abban, hogy Magyarország autonómiaja viszszaadott.

Határozza el magát a kormány a magyarok kívánságainak kielégítésére, s a kereskedelem ismét fel fog virágozni. Nem onnan származnak e bajok, mert a megyék és községek önkormányzata visszaállított, hanem, mert nem állítottatott vissza egészen. Adják vissza minden jósaikat, de nem részben és nem azon kikötés mellett, hogy az adó- és katonakötelezettség, valamint az államgazdászati ügyek a közös kormány kezében maradjanak. Ez igaz, hogy csak egyetlen föltétel, de olyan, mely a magyar alkotmányt teljesen megsemmisíti. Ez különben nem határozatlan, hanem igen is határozottan formulázott pontja a magyar alkotmánynak: Nem akarom a házát, az erre vonatkozó törvények idézetével farszítani, s csak az 1827. évi 4. cikket hozom fel, melyben világosan kimondatik: hogy az országgyűléstől a pénz és természetben kiszolgáltandó mindennemű adók, valamint a katonasájlás jogát, még rendkívüli körülmények közt sem szabad elvonni soha.

E törvényt Ferenc császár szentesítette, s Ferdinánd császár, örökösei nevében megesküdött arra: e törvény 1848-ban megújított és újlag szentesített.

Lehet-e ennél világosabb, nagyobb biztosítékokkal ellátott jog?

Es Magyarországtól mégis el akarják e jogot vonni; és miért?

Erre nézve is felvilágosít a közlemény, midőn mondja: „Ezen kikötés nem korlátozza az 1848. törvények szabadelvű azon határozatainak egyikét sem, melyek annak legértékesebb részét képezik.”

Ez ellen én azt állítom, hogy e kikötés sarkalatos jogokat támad meg.

Később az mondatik: „Ezen kikötés általában mit sem veszélyeztet, mi az alkotmány szerinti szabadsághoz tartozik.”

Ezen alapvető teljesen hamis; az egész magyar alkotmányt veszélyeztet, s ha e jogokat eldisputálni lehetne, akkor holnap oly miniszterium következne, mely a többiek is, és még sokkal könnyebben elvitathatná.

Azután azt mondja a közlemény: „E kikötés csak azon cikkelyek megsemmisítését követeli, melyek az új alaptörvényekkel ellentétben állnak.” Ha ez igaz, akkor ez „új alaptörvényeket” nem is kellett volna hozni.

De most jöjjék a valódi okra, mely így hangzik: „Magyarország alkotmánya a forradalmi hatalom által nem megszaktatott, hanem eljátszva lön.” Ha a fennebb említett okok között szó lehetne az erőről, akkor én ezt a leggyengébbnek állítanám. Nem akarom kutatni, mily természetű volt az 1848-diki magyar mozgalom; nem bánom, nevezük azt forradalmnak. Magyarország államjogi állása Ausztriához, szerződésen alapszik, melyet a nemzet a koronával kötött. Ha egyik vagy másik rész nem tartja meg a szerződés föltételeit, akkor vagy a szerződés szűnik meg, és mindegyik fél saját útján halad, vagy az egyik a másikat a szerződés megtartására kényszeríteni igyekszik.

Vegyük fel, hogy Magyarország nem tartá meg s jelenleg kényszeríteni akarják. Hisz Magyarország is ezt obajtja. Ki ezt el nem ismeri, annak azt kell elismernie, hogy

egy nép elvesztési jogait. De ily államtudományi elméletben egy művelt ember sem hiszen már.

Egyébiránt még május 12-kén 1849-ben, a debreczeni határozat után a nép legnagyobb része, magatartásáért megdícsértet: az mondatott, hogy csak a kis fractiót akarják megbüntetni, és megis tették azt. Miért kellene tehát azoknak is, kik szenvedőlegesen viselték magukat, az öregek és kiskorúaknak, a románok, tótok és szerbeknek is elvesztési alkotmányos jogait? (tetszés a karzaton s a jobb oldalon.)

Hein: Kérem a karzatokat, hogy minden tetszés vagy nem tetszés-nyilatkozattal tartózkodjanak, különben kénytelen leszek azokat kitrilitetni.

Sz. Molka. Csak azt akartam mondani, hogy ily okok mit sem bizonyítanak, vagy legalább épp az ellenkezőt mint általuk bizonyítani akartak: s különösen azt, hogy jobb okot találni nem tudtak. Egyébiránt más okokat is lehetett volna p. o. Stat pro ratione voluntas, ezt aztán értem. Természetes, hogy ekkor aztán a szeretet, bizalom és áldozatkészségről le kellett volna mondani.

Sokkal jobb ok lett volna ezt mondani: „ezen régi törvények nem egyeznek meg az állam új alakjával: ekkor aztán előbb el kellett volna ismerni a jogokat s aztán alkotmányos uton kísérteni meg a kibékítést. Ez lett volna az igazi út, azaz: teljes visszaállítása a magyar országgyűlésnek, hogy ez egyezkedjék királyával az új formák fölött.”

A közlemény még azt is mondja, hogy a kérdéses törvények által a nem magyar népfajok megsértve lennének.

Nagyon helyes, ha oly törvényeket, melyekkel a népek megelégedve nincsenek, megsemmisíteni akarunk; de mint Magyarország népei, úgy mi sem vagyunk törvényeink legnagyobb részével megelégedve. De ha a horvátok, románok, szerbek és tótok az 1848-diki törvényekkel megelégedve nem voltak, akkor a királynak nem kellett volna azokat szentesíteni, vagy azon kellett volna ügykeznie, hogy azok törvényes uton módosítsanak. Midőn a miniszteri közleményben a magyar honi nemzetiségek egyenjogúsításáról van szó, bevallom hogy e passus elismerést érdemel. De fájdalom, a tapasztalás mást mutat.

Ezer nyolczszáz negyvennyolczban, a szükség pillanatában megígérték azt a népeknek, de később visszavonták, úgy hogy a régi panaszok ismét megújultak (tetszés jobb-rol). A nélkül, hogy e magyarországi nemzetiségek törekvéseire hatni akarnék, bizonyossággal állíthatom, hogy e nemzetiségek, melyeket veszélyeztetve lenni állítanak, kívánságai kiegyenlítését csak a magyar országgyűléstől várják. A nagylelkű magyar nemzet részéről pedig reményem, hogy Magyarország minden népei Sz. István koronája körül fognak csoportosulni, mert a népek könnyen megértik egymást.

Hogy a népek könnyen értik egymást, azt legközelebb a magyarok- és horvátoknál tapasztaltuk, kiket egymással szembeállítani igyekeztek, hogy egyiknek jogait a másik jogaival megtámadják, s így mindkettőjüket viszályba keverjék. Elmondjam-e uraim, mi történt 1848 óta, mi ígértet, mit parancsoltak a miniszterek, de teljesítetlen hagytak az alsóbb hivatalnokok, ismétlem-e, mily bűnök követték el, különösen a centralisatioval?

Uraim, a bizalom meg van ingatva, ezt bizonyítja e sok üres pad is: ha nekünk valamivel többet ígérték volna, volna annyi esztünk, hogy nem beszélünk ellene, mielőtt e valami kezünkben volna.

Ha azt akarják velünk elhitetni, hogy oly törvényeket, melyeket alkotmányos országban szabad nép alkotott és a fejedelem szentesített, az utód trónra léptekor annak miniszterei megsemmisíthetnek, vagy is a legnagyobb biztosíték, a királyi eskü, nem létezik — akkor valóban jobb volna, ha haza sietnénk. Ily elvek elfogadása többet árt a fejedelemnek 10 veszített esztendőnél: mert a vért és vagyonát az idő kárpótolhatja, de ily elveket nem lehet semmivel paralyálni.

Vagy azt hiszik, hogy a birodalom egyik felével fénken tarthatják a másikat? A történet megmutatja, hogy Magyarország, minden alkotmánya ellen intézett rohamot szerencsén visszavert, s ez jelenleg is úgy lesz. Nem 12 év, 12 hónap se telik el s be fogják látni, hogy ezuttal is eredménytelen kísérleteket tettek.

A miniszteri közlemény egy helyen azt is mondja, hogy Magyarország a török háborúk idejéből, bárára van köteleve. Nézetem szerint épp ellenkezőleg, Magyarország szerzett magának érdemet, hogy az örökös tartományok és Németország felé előnyomulásukban feltartotta. Ha az örökös tartományok Magyarországot e harcában segélyezték, csak saját érdekükben tették azt s azért nem követelhetnek külön kötelezettségeket a magyarok részéről. Inkább követelhetnének a magyarok halát, épp úgy, mint Sobieski király, ki a lengyelekkel Bécsen a törököktől megszabadította, és ki iránti halálból a lengyel köztársaság elrabolott.

Nem először történik, hogy a miniszterek Magyarországot önállóságától megfosztani akarják: A történet bizonyítja, hogy ez eset többször előfordult, de bizonyítja azt is, hogy Magyarország mindenkor sikeresen ellent állott, és reméljük, hogy jelenleg is úgy lesz: Isten nem engedheti, hogy Magyarország elveszzen. En nem rokonszenvenből beszélek így, hanem a népek és a korona helyesen felfogott érdekében s a sértett jogérvet nevében, és ha Magyarországon az alkotmányosságtól eltérnek, akkor ezen mondat: „a mit magadnak nem óhajtasz” ezuttal Magyarországra alkalmazkodik. Önök uraim (szólok a baloldal és centrum felé fordul) meg fogják szavazni az adreesset és ezáltal bizalmat szavaznak a minisztereknek; de az üres padok és a mi szavazataink a felirat ellen meggyőzhetik önöket a felől, hogy a népek többsége a miniszteriumnak bizalmatlanságot szavazott (zajos tetszés jobbrol).

Smolkának ezen beszéde, mely itt csak lényeges kivonathat van közölve, egy óráig tartott. Utána Pillersdorf és Wieser szólott. Végre gr. Clam Martiniz terjeszté elő a következő javaslatot:

Cs. kir. Eelség!

Felséged a miniszterium útján méltóztatott a házat a magyar országgyűlés felosztatásáról, valamint azon indokokról, melyek a lépést szükségessé tévők, és azon politika

elveiről is értesíteni, melyek jövőben Ő Felsége kormányát vezetik.

A képviselőhöz tartozó tisztelettel fogadta e közleményt. Fájdalmasan érzi a ház azon indokok súlyát, melyek felségedet ezen, atyai szívének fájdalmas lépésre kényszerítik, és a helyzet komolyságát is mely a csász. birodalom minden tartományaira nézve oly szükséges kiegyezkedés reményét, ismét elhalasztotta.

A képviselőhöz nem tartja magát jogosítottnak, egy itt nem képviselt ország ügyeibe, melyek csak a király és nemzet között intézhetők el, közvetlen véleményadás vagy határozat által beavatkozni. A képviselőháznak felnie kell, nehogy hivatalon kívül lépése által a kiegyezés útjába újabb akadályokat gürdítsen: nehogy azon népet, mely tartozó hódolattal hajol meg az uralkodó parancsa előtt, a testvér népek itélete által megsértse.

A képviselőhöz csak benső áldással kísérelheti felségednek azon reményét, hogy az értekezés fonálát rövid idő múlva ismét alkotmányos uton folytatni lehet.

De minél jobban óhajta az alsóház, a legmagasabb trón és minden országok és tartományok érdekében, a minél előbbi szerencsés megoldást, annál kevésbé titkolhatja el azon aggodalmát, hogy e megoldás a legnagyobb mértékben veszélyezve lenne az által, ha azon nézetnek, hogy a magyar alkotmány a forradalom által nemcsak tényleg felülgészített, hanem valóban eljávása is lön, oly kiterjedést adnának, hogy a hatalom ingatag talaja képezne az államjogi megoldás alapját, s hogy pillanatnyi sajnós események a historiai jog fonálát örök időkre megszakíthatják.

Azon ünnepélyes biztosítás azonban, hogy Felséged semmit sem akar visszavenni abból, a mit az ország államjogi igényeitől legkegyelmesebben elismert, ezen félelem árnyékait eloszlatja.

A császári akarat ezen nyilatkozatából s azon megújított legújabb biztosításból, hogy alkotmányos szabadságainkat s jogainkat fenntartani, s az állam egységének nélkülözhetlen feltételeit, valamint az egyes királyságok s tartományok autonómiáját megőrizni, — melyet mi háladosan s tisztelettel fogadunk — akarja, azon reményt merítjük, hogy Felséged felvilágosodott gondjainak sikerülni fog a nehézségeket, melyek a végleges kiegyezkedésnek még utjában állanak, elhárítani.

Az 1860-diki october 20-diki magas fejedelmi okmányban Felséged a birodalom alkotmányoszerű alakítását s királyságainak s tartományainak szabadságait a jog erős alapjára állította, s oda nyilatkozott, hogy az alkotmányos intézmények kifejlesztését hű népeinek egyetértésével akarja elérni. Ezen az uton a képviselőház köteles alázatossággal és hűséggel fog mindig Felséged oldala mellett állani.

Annál komolyabb aggodalommal tölti el benntünk azért azon lehetőség gondolata, hogy az alkotmányos tényezőkhöz hatáskörének a tényleges, alkotmányilag megszabott, valamint erkölcsi, — a népek elismerésén nyugvó — illetékességi határokon túl terjesztése azon utról letérne, melyen egyedül várható ezen magas feladatnak szerencsés megoldása.

A képviselőhöz épp oly kevésbé felelt volna meg Felséged jóakaratú szándokának, melynél fogva a népeket tanácsába, a törvényhozásban részvételre, s az alkotmány kiépítésére, legkegyelmesebben meghívta, mint abbéli tulajdon kötelességének, hogy a nép akaratát és érzelmeit hű tolmácsként szolgáljon, ha vonakodott volna mély meggyőződését Ő Felsége előtt hűn, nyíltan s minden utógondolat nélkül kimondani. Nem kevésbé köteles azonban arra, hogy a szűkebb birodalmi tanácsra korlátozott állását lelkiismeretesen megfontolva, távol maradjon a közvetlenül az általános alkotmányos viszonyokra vágó kérdések megoldásától. Mi csak az Isten áldását — kiből Felséged bizalmát helyezi — kívánhatjuk az uralkodó legmagasb fejére, hogy a Felséged által ünnepélyesen elváltott uralkodói feladatot, — hogy népeinek emlékeit, jognézeteit s jogigényeit a monarchia tényleges szükségével kiegyeztetés után összhangzásba hozandja — siker koronázza.

Isten óvja, Isten tartsa és Isten áldja meg, Felségedet! gr. Clam-Martiniz és 25 aláíró.

Ezen javaslat felolvasása után az ülés bezáratott.

(Smolka beszédét a „Sürgöny” bécsi levelezője következő adat megemlékezésével kíséri: „Még baloldali emberek is tisztelnek nekik. Nem mondhatom — így szól az egyik — hogy önnek beszéde nekem tetszett, mert centralista vagyok; de azt mondhatom, hogy önnek szavai mélyen hatottak rám, hogy elragadtak.” Egy másik centralista ezen jellemző szavakkal udvarolt Smolkának: „Szemem szám elállt, midőn hallottam, mily erősen támadja meg ön a miniszteriumot, miként rója ön fel a minisztereknek az üzenet hibáit, de „wenn den Anderm recht ist, ist's mir auch recht!” — Ez a jó lélek tehát azon csodálkozik, hogy a minisztereket felelősekké merik tenni, hogy őket megtámadni bátorodtak! Mint az egyszerű cigány, ki a főispánnak nem stívegett, s midőn kérdék tőle, miért nem köszönti a méltóságos urat, azt felelte: „Hiszen nem a vármegye hajdúja.”

A „Neueste Nachrichten” szerint: Smolka beszéde ereje és melegsége tanúságot szolgáltatott arról, melynyire felmagasztalta a szónokot azon eszme, hogy most egy halgatásra ítélt nép védőjeként léphet föl, s hogy nyíltan tárgyalhatja a kormány politikáját, mely szerinte az államot menthetlenül vészbe dönti. Smolka védbeszéde, melylyel a magyarok eddigi eljárását tárgyalá, egyszersmind a legnagyobb vádat foglalja magában a miniszterium ellen, s e beszéd annyira meggyőző volt, hogy az ellen-oldalon magok a miniszterium legnagyobb pártólai sem tarthaták vissza benső helyeslőseket a beszéd némely pontjain. Ezért legkevésbé sem bámulhatunk azon, hogy beszéde végével oly emberek is sietének Smolkát üdvözölni, kik az ellenpártból tartoznak, kiket azonban a beszéd benyomása elismerésre kényszerített; most már nehéz lesz a miniszterium barátainak kivinni azt, hogy a felirat bizalmi szavazattá alakítsák.

A „P. L.” bécsi levelezője szerint: Smolka lengyel képviselő szép beszéde mindamellett, hogy a baloldal tetszés-nyilatkozatait visszatartá, nagy hatással volt az egész házra. Smolka oly józanon, oly szenvedélytelenül védte Magyar-

ország napfény-tisztségét, oly nyugodt kedéllyel vágalkozott az igazság éles fegyverével, s nagy szavakat oly könnyedén mondott ki, hogy az elnökek igen nehezeze kellett volna esnie ily méltóságátjes szónok rendreutastása. E beszédet Magyarországon a legnagyobb érdekléssel fogják olvasni, s a magyar korona nem-magyar népeinél sem fog-nak hatás nélkül maradni szavai azon férfúnak, kit Zágráb megye és város közelebről bizalmával tisztelt meg, midőn öt tiszteletbeli polgárává és bizottmányi tagjává választá.

Aug. 30-kán befejeztettek a felirat feletti vitatkozások. Ezen vitákban Schmerling visszatartja azon szemrehányást, mintha a császári közlemény alakja alkotmányellenes lenne, és mintha a miniszterium a bizalmi szavazat kieszközölését szándékolta volna. Ha egyébiránt — így folytatá beszédét — sikerülni fog a bizalmi szavazatot elérni, úgy arra büszkéek vagyunk és mindig fontosságot helyezünk arra, hogy a kormány nézete a birodalmi tanácsival összhangzanak. A közleménynek magasabb okok szolgáltak alapul. A házának tudomásának kellett arról lenni, hogy Magyarország a bir. tanácsbái követküldést elutasította, és hogy a Császárt a magyar országgyűlés felosztatására legfőképen az alkotmányok az országgyűlés részéről föltétlen visszatartása indította. A miniszteriumnak a magyar országgyűléssel szemben kettős álláspontja van, t. i. a jogé és az államesélyé. A kormány Magyarországgal szemközti a jog álláspontján volt, mivel az alkotmányok elismertetését követelte. A miniszterek, kik az octoberi diplomát aláírták, tisztában voltak az iránt, hogy a Császár, a diploma kibocsátásánál, a magyar kérdésben, az eljátszott alkotmány-nyal szemben, a hatalomtelj álláspontját foglalta el. Nem maradt egyéb választás, mint az: vagy elismerni, hogy a régi alkotmány joggal fennáll; mely esetben az a Császár által egyoldalul nem változtathatót volna meg; — vagy pedig, hogy az alkotmány nem áll fenn, mely esetben az lehetne tanácsolni, hogy az módosítatva, — mint az octoberi diplomában történt — helyre állítsák. Bizonyos foka a központosításnak Európa minden államában szükséges; főképen pedig Ausztriában, melynek kötelessége, Kelet és Nyugot között az egyensúlyt föntartani. A központi-hatalomnak kell, hogy a központi-kormányzat oldala mellett álljon, mivel különben az alkotmányos alakra le kell mondanunk, és a legfontosabb ügyek tárgyalása tekintetéből absolutismust behozunk. A februári alkotmány megváltoztatott képviselőket, de nem megváltoztatott illetőséget parancsolt; hiszen Magyarország számára még maga a számarány is egyenlő maradt. Képviselőinek megszaporítását még egy nép sem utasította vissza. — Beszédében továbbá az előbbi kormány ellen intézett szemrehányások ellen száll sikra, s azt mondja, hogy — habár az absolutismus uralkodott, — az Magyarországon mégis sok jót létesített. Összehasonlítva Magyarországnak 1848 előtti állapotát a mostanival. A mostani magyar országgyűlés hangulata mellett minden közös képviselőt visszatartatott volna. Ezen közönség pedig sarkpontnak tekintendő. Mindaddig, míg formulázott javaslatokat nem kaptunk, mink semmi változtatást sem fogunk megengedni. Az államesély az tanácsolja, hogy az adott-nak álláspontját ragadjunk meg és ne önként abba hagyjuk; így a magyar országgyűlésnek is az adottat mint ajándékot kellett volna fogadni. Reményli, hogy a kitartás Magyarország kezét a fagadlagosságtól el fogja távoztatni, ha egyszer az intézmény hasznosságáról meg fog győződni. (Gyakori tetszésnyilvánítás balról, a középről és a karzatról.)

Az urak házának küldöttsége aug. 30-kán nyújtotta át a feliratot, mely alkalommal mondott beszéde a ház elnökeinek következő tartalmu:

„Az urak házának tagjai tisztelettel közelitnek, hogy ama keserű érzelmeknek, mikkel a nehéz uralkodói kötelességek gyakorlása együtt jár, — változhatlan hűség s ragaszkodás kifejezését helyezték ellenükbe. Miután elutasítatlan kötelesség lett, a magyar országgyűlés ama helytelen ellentállást megtörni, mely a koronajogok s a megadott állam-alaptörvények ellen volt intézve, — az urak háza annál élelkebben óhajta saját hazafias érzelmeinek s várakozásainak szavakat kölcsönözni, mivel ama szép hivatás jutott neki, miszerint hű öre legyen oly illethetlen javaknak, miket a császári határozatoknak minden megtámadáson föllit kell emelniük, — azért bizattunk mi meg a fölirat átnyújtása iránti tiszteletteljes küldetéssel.

Erre császár Ő felsége így válaszolt:

„A nemeselelkűség, tetterő s alkotmányhűségnek amaz érzületei, melyek az urak házában föliratában vannak kifejezve, — valódi megelégedésemre szolgálnak. En nagy értéket helyezek arra, hogy az urak háza az én szilárdsággal keresztülviendő művem szükségéről meggyőződést fejezzék ki. Egy diesteljes mult örökösei hű ragaszkodással oldalam mellé állanak, mint a jövő együtt megalapítói, melynek kebelében Ausztria hatalmának s jólétének, szabad erő-mogalom által az alkotmány oltalma alatt szerencsén ki kell lend fejlődnie. En is, — mint az urak háza, bizom egy jó, s rosz napokban megpróbált testvéri érzület kötelessége s annak belátásában, hogy a közös törekvésbeni verseny jobban előmozdíja Ausztria egyenjogú népeinek kifejlesztését, mint azok elszigeteltsége.”

Horvát országgyűlés.

Az aug. 26-ki ülésben Kvaternik a reichsrathnak küldött „közleményt” hosszabb beszédének tárgyává teszi. E közlemény első pontja azt mondja, hogyha a Reichsrathban nem leend is minden ország képviselve, ez mégis illetékesnek nyilvánítható, s határozatait a nem képviselt országokra nézve is érvényenyl bírandnak. E pont megsérti a három-egy királyság önállóságát és függetlenségét. Szónok nem akar a közlemény juridicus fejtegetésébe, valamint az abban foglaltat, s az 1848 és 49-iki magyar eseményeket illető hivatkozás fejtegetésébe sem bocsátkozni: „de annyi áll, hogy a közvélemény azt mondja, hogy a magyarok a 48-ki forradalom által minden jogukat elveszték.” Ily okoskodás azonban éppen nem állhat meg a három-egy királyság irányában, mely nemcsak hogy nem revoltált, sőt a dynastiáért, a királyért harcolt, s ennek trónját és birtokát védte, mint azt Ferencz József király maga is kimondta.

Már ba ez így van: a mi pragmatica sanctiönk illetlenül áll. S a közvélemény mégis megtámadja, vagy is inkább megsemmisíti ezt az 1-ső pontjában kifejezett élt. Nem marad fenn tehát semmi egyéb számunkra, minthogy ezen Európa szeméi előtt kinyilatkoztatott közlemény elvei ellen tiltakozunk, s óvást tegyünk, mint ezt a magyar országgyűlés is tévé, felosztása előtt. Tiltakozunk kell basonlólag már előre mindazon határozatok ellen, melyek a mindecsetre alkotmánytalan és illetéktelen Reichsrath által fognak hozatni, és a három-egy királyságra is kiterjesztetni szándékoltatnának. Az országgyűlés aug. 3-án egyértelműleg a Reichsrathba való belépés ellen nyilatkozott: tegye ezt most is, midőn pragmatica sanctionkat, függetlenségünket, és önállóságunkat egy csapással akarják megsemmisíteni. Szónok most idevonatkozó részletes indítványát olvassa fel, s azt a ház asztalára letévé, kéri, azonnal egyhangulag határozat gyanánt elfogadtatni.

Néhány szónok nyilatkozata után az elnök kérdéstől tüztől ki, akarja-e a gyűlés, hogy Kvaternik indítványa lithographiroztassék s az osztályokhoz utasítottassék, csak aztán határozatván meg az országgyűlés által a nap, melyen tárgyalás alá bocsátassék? — a nagy többség „igen”-nel szavazott.

KÜLÖNFÉLEK.

— Tegnap, szept. 2-kán volt a helybeli ref. főtanodában az iskolai év ünnepélyes megnyitása nagyszámu városi és vidéki közönség jelenlétében. Emelék nap érdekét az, hogy nemcsak egy közönséges tanév kezdetét, hanem az „Entwurfok” által lezárított autonóm tanrendszer visszaállítását is jeleli. Az ünnepély Istennek segítségül hívásával kezdődött. Egy pár egyházi énekesnek a lelkes fiatalok általi elzengése után Nagy Péter tanár kért áldást, szókott megható és lélekemelő modorában, a tanodára, annak előjáróira, növendékeire s a visszaállított tanrendszerre attól, a ki minden világosságnak, bölcseségnek, szépségnek, jónak és nemesnek kiapadhatatlan kútjára. Utána Gyulai Pál tanár mély alaposággal érkezett a protestantizmusnak az egyetemes keresztény vallásra s a tudományok minden nemre gyakorolt befolyására általában pedig azon kölcsönhatásról, melyet a vallás és tudományok egymásra gyakorolnak. Erre főgondnok Ugron István ur ömla a visszaállított tanrendszer vázlatát adá elő, kiemelve különösen a jogi és bölcsészeti tanfolyamot. Következett az iskolai törvények felolvasása s végül az esküdt deákok fölésketése. Isten áldása lengjen e tanintézet felett!

— Hevesmegye, mint a „P. Napló”-t értesítik, aug. 26-ki bizottmányi ülésében az országgyűlés minden tétét magáénak vallotta s azokat tökéletesen helyesli. Deák Ferencnek bizalmat szavazott s öt tiszteletbeli bizottmányi tagjává nevezte ki. Ugyanazon ülésben az országbírói értekezlet munkálata ideiglenes kisegítőül elfogadtatott.

— A magyarországi agost. hitv. egyház egyeteme aug. 28-kán Pesten tartott ülésében B. Prónay Gábor nagy szótöbbséggel egyetemes világi főfelügyelőjévé választotta.

— Pesti lapok szerint B. Eötvös gyengélkedése következtében Jókay Mór és b. Podmanitzky Frigyes utaztak az újvidéki Tököl ünnepélyre, mint a tudós társaság képviselői.

— A magyar agost. hitvallásu egyház bányakerületének mult hó 24-dikén tartott gyűlésében Székács főtiszt. superintendens ur jelentette, hogy mindazon községek, melyek az 1859-diki szeptemberi pápens következtében megváltak az autonóm egyháztól, ismét visszatértek már a superintendens kebelébe, az egy pesti szláv községet kivéve.

— A „Sürgöny” írja, hogy a miniszteriumtól a magyarországi hivatalokhoz parancs érkezett, hogy szakállukat, az előbbi rendszer alatti utasítások értelmében mulhatlanul kiborotválják, magyar rubát ne viseljenek, ellenkező esetben a nem engedelmességekkel fegyelmi uton fognak elbánni. „Eljen a birodalom regeneratorainak alkotmányos új kiadása” — teszi hozzá a „Sürgöny”.

— Zágrábmege báró Eötvös Józsefet tiszteletbeli táblabírájává nevezték ki.

— A „Grenzboten” belgrádi levelezője írja, hogy a magyar országgyűlés felosztása Szerbiában nagy batást tett, mindenki, még a ki a germanisationnak legnagyobb barátja is, tisztán belátja, hogy Ausztria soha sem gondolt őszintén az alkotmányosságra.

— A „P. Napló”-nak írja Egerből, hogy az ottani katonai parancsnok kérdést téve a városbatságnál, vajjon ő felsége születésnapját megüldendik ünnepélyesen, mintán kitűnt, hogy arra ninesenek készültek téve, a város mozsárgyuit kérte el azon nyilatkozattal, hogy hát majd megüldik ok; a mi meg is történt. Midőn a városbatság a mozsarakat Sz. István napja megünnepelésére visszakérte, azt a választ nyerte, hogy nem adhatja vissza, mert nem tiszták s kitisztítva akarják visszaadni. A városnak is tehát kölcsönvett mozsarakkal kellett Sz. István napját ünnepélyesíteni.

— Mult hó 10-kén Tátrakesd fürdőhelyen „lengyelek és magyarok egyesülési ünnepé” volt. 84 lengyel, köztük 19 főrendű urnő jött 40 kocsin a szép magyar fürdőbe, hol a vendégsereg 200 fáklya világánál üdvözölte őket. Volt poharazás, köszöntés, táncszüveg s a hegyek viszhangoztak az „Eljen a magyar, éljen a lengyel!” kiáltásokat.

— A „Serbobra” című belgrádi lap a török és osztrák politika ellen nyilatkozván, felhívja a szerbeket, hogy a magyarokkal kezdet fogva működjenek.

— Rác-Szentpéteren, Temes megyében megkezdte az adóexcecuto, az ottani rác bírót, mivel a szolgabíróhoz ment az esetet bejelenteni, börtönbe zárták. A bíró leánya hallván atyjának becsúztatását, így vigasztalta magát: „nem tesz semmit, hogy atyám ezt becsúzták, legalább a magyar urak annál többre fogják becsúlni.”

— Klapka tábornok mult hó 16-kán Genfből levelet intézett Garibaldihoz, melyben köszönetet mond az olasz szabadsághősnek a románokhoz írt s egyetértésre buzdító lapunkban is közölt leveleért.

— Az „Ostd. P.” jósolja, hogy a horvát országgyűlést rövid időn szétoszlatták.

— A „P. N.” úgy hallja, hogy Pestvármegyébe bir. biztosul Jankovich György volt es. kir. kunkapitány van kinevezve.

— Losonezon Széchenyi- és Teleki-emlékeket készítenek állítani s e célra sept. 12-én szavazati, zene- és táncszüveget rendeznek.

— Pestváros aug. 28-i közgyűlésében kimondotta, hogy az 1848-ban megválasztott, de később elmozdított városi tisztviselőknek igényük van nyugdíjra.

— Temesvárról írják, hogy a Schulhof gözeikéjével aug. 26-ra kitűzött nagy próbaszántás az eső miatt nem törtéhetett meg. Mind a mellett a tulajdonos sziveskedett a jelen voltak kérésére egy kis matató próbát rendezni; s a gözeke, a szakadó eső dacára, két hüvelyk mélységű barázdát meglepő szépen és gyorsan szántott.

— A „Temps”-nak írják Turinből aug. 23-ról, hogy a király elrendelte a magyar legio véleges szervezését. Ezen legio magyar segédlegio nevet fog viselni, hűséget esküszik a magyar alkotmánynak, s Victor Emanuel királynak mindaddig, míg a legio Osztrahonban marad.

— A „Concordia” szerint egy román küldöttség Alsó-Fejérmegyéből Miháli, Crisianu és Gaetanu személyeiben a mult hét elején utazott át Pesten Bécs felé, hogy azon megyei kevesebbség által a többségen elkövetett sérelmeket ő Felsége elébe terjessze.

— Alsó-Fejérmegyének sept. 16-án közgyűlése lesz. Tárgya: a megyei képviselő bizottmány megalakítása, összehívatták a megye junusi gyűlésének határozata és a kir. főigazgató tanácsnak a kérdésben a megyéhez intézett határozott szabályozása alapján: a volt jogosultak és a községek két-két képviselői. Reméljük a volt jogosultak nem fogják feledni Alsó-Fejérmegye e válságos perczében hazafi kötelességük teljesítését.

— Foga rasból írják nekünk, hogy mult hó 18-án, mint ő felsége születése évnapján, ideiglenes főjegyző Májeri G. értekezletre kérve fel a helybeli egyházi főket, az ünnepély miként tartása felett: a közakarát oda nyilvánult, hogy tartassék meg az eddig bevett szokás. A főjegyző közölvén ezt a főkapitány urral, a legfőbb helyről azon határozatot tudatá: „hogy már úgy rendelkezett, hogy egész tisztikarával megy d. e. 10 órakor a g. n. e. egyházba tartandó istentiszteletre, sezen nem változtat.” — Az itten állomásozó katonai tisztikar is felkérte a g. n. e. egyházbani megjelenésre, de csak a r. katolikum templomban jelent meg, hol e város minden nyelvi s vallásu lakosa (kivéve a románokat s zsidókat) részt vett az ünnepélyben. Délben a főkapitány lakoma volt, hol a főkapitány ur az egyenlőség elvét, bár lakomai felkötésűntések közt érvényre emelleg az Ausztria császára életéért s egészségeért köszöntéseit mind három nyelven egymásután elmondá. Bécsi küldetéséből utasításokkal megrakodva haza érkezett ideiglenes főjegyző Romanin Joane életét Erdély önálló függetlenségét, elkülönözve magát minden szomszéd területtől, s mindezeket hatalmas „szetreászke” követé. — Lakoma vége felé, midőn már a pezsgő lelkesíté a vigadókat, midőn a Gesamt Osztriának elég szép s nagy jövőt obajtanak, a főkapitány ur életé Szent István nagy birodalmát, (szavaival élve) a valódi alkotmányos élet állandó kifejlődését, népek testvéries boldogságát, mert a mlgos főkapitány urnak teljes meggyőződése, hogy a magas kormány szuronynyal sem terelheti vissza a szolgaság s absolutismus már megbukott s elenyézt gyalagos korszakát sat. Aug. 17-kén este megrendelt zene s kivilágítás, a hol több román színű s szüvegű transparensek „szetreászke”, „Unitis viribus” sat. felirattal voltak láthatók. Aug. 20-kán magyar nemzeti ünnep, a milyen rég nem vala. Részt vett ebben vallás, faj, rang, kor s nemkülönbség nélkül mindenki, kivéve az ultra románokat. Vallásos kegyelettel seregelt tömegesen egybe minden keresztény, a Ferencziek r. kath. templomába, a Magyarhon alapítója Szent István magyar király iránti kegyetes emlékének ez évi hálatartozását leróni, a hol egy lelkes korszerű történeti alapra fektetett ünnepi beszédben ohajtá zárdafőnök tisztelendő Márton Lajos ur, a nagy apostoli király ünnepies emléktét fölújítani, kiemelve az akkori Európára való hatását, mint keresztény fejedelemeinek védbátyját képezve mindig, a barbarizmus terjedése ellen, mint első apostoli magyar királyt sat. A nemzet szomorú s boldog napjaiból jeleneteket idézve megemlíti, hogy jelenleg is Damocles kardja függ a Szent István birodalma felett, tán épp e perczben üli képzelt diadalát a pokoli arány. Egy szentsékből ihletett hangon elmondott aranyigazságot hirdető jóságok végeztével, a roppant néptömeg közepette egy kis dalárda, mindkét nemből a „Szózatot” s „Hymnust” éneklé. 20-kán este 10 órakor a lelkesült polgárság — Budai István asztalos mester s Szabó András lakatosmester ev. reformált hittiek fölhevására fáklyászenét rendezte, hol egy vegyes dalárda ismétlé a „Hymnust” a „Szózatot” Főlkerezték tisztelendő Márton Lajos urat, megköszönni azon lelkes aranyszavait, melyekkel a mai napot örök s nemzeti emléktét tévé. Főlkereztén a polgárság által a közlekedésed tolmácslására ev. ref. hitű Filbő Elek ur, ihletett hangon, igyekvők e nagy napot — annak e kis városrai hatását, ugy a hazafias érzelmű lelkes iránti őszinte köszönetét kifejezni; kérvén őt, hogy a Szent István birodalmát annak biztos s állandó jövőjét az egek urához naponta intézendő imáiba belefogalmi el ne mulassza, a mit a mindig lelkes s igaz hazafi t. Márton Lajos dörög éljenek közt, elérzékenyülve ezen percz igazi magasztaltságától ünnepiesen fogadott. A komoly s meghatott néptömeg néma csendben oszlék haza, s mégis másnap ezen nemzeti ünnep után biztos hire volt, hogy a főkapitányi irodában nyomozás indítványoztatott ezen éjeli csend s nyugalom-háborítók ellen, fenyegetőzve, hogy miért nem szözlítették fel a román lakott timár-utca szétverni ezen fáklyásmenettel tisztelő csendes néptömeget. Azonban levelezünk tudtára még semmi sem történt.

POLITIKAI HIREK.

— Az „Opinion Nationale” németországi tudósításai nyomán örömmel jelenti, mikép Németországban ébredeni kezd a francia rokonszenv. Németország át kezdi látni, hogy egységre kell törekednie, s hogy e törekvést csak a francia szövetséggel éri el. Poroszország és Nagynémetország érdekei közösek, s lassan az egység felé közeledik mindkettő, Poroszország ugyan tiltakozik most ellene, azonban bizonynyal engedni fog nem sokára az egységi párt követeléseinek az egységet illetőleg, melynek egy pár uralkodón és ezek uszályhordóin kívül rövid idő mulva több elensége nem lesz. Az osztrák ház rémülettel nézi a német nemzetiség egységi törekvéseit, főkép mintán ugyanezen fenyegeti Magyar- és Olaszországban s a szláv vidékeken. Poroszország pedig, ugy látszik, kezdi felfogni, mikép Ausztriától semmit nem várhat, ha csak nem hagyományos ellenségeskedést; Angliától sem, mert az angol érdekek a balti tengeren a poroszszal összelitkőznek, Oroszországra sem számíthat, csupán Franciaország az, melylyel egyet érve a német egység létre jöhet, nélküle pedig áthághatlan akadályokkal kell küzdenie.

A „Pais”-ban figyelemre méltó irányozikket találunk, mely kivált a német és angol szomszéd megnyugtására iratott, s méltán szolgálhatna jelmondatául: „a császárság a béke.” E czikk szerint nagy tévedés a napoleonizmust a háborúval azonosítani. I. Napoleon, hatalomra jutván, készen találta a háborút, mely eszközül szolgált neki a haza dicsőségének emelésére. I. Napoleon uralkodásának is jelszava a társadalom rendezése volt. Watterloónál sem I. Napoleon, vagy Franciaország vesztett, hanem vereséget szenvedett a demokracia, a szabadság és nemzetiség ügye. A Bonaparték igaz leszállottak a trónról, de ugy szálltak le, mint a lemenő csillag, mely új hajnalra vár. Leszállt után Franciaország kiállá szerencsétlenségét, de a nemzeteken a nagyhatalmak zsákmányul osztozának, feldarabolták őket, s bábeli államokat alkottak belőlök. Ezen abnorm helyzetben volt a vesztély, mely örökös convulsiokat tartta fenn az eldarabolt nemzettagokban. A német szövetség nyugtalanságai és forradalmi, Lengyelország utolsó kitzdelme, Magyarország harezsa, Olaszország véres, színtelen, le nem csendesíthető lázongásai elég világosan szözlának. S egyetlen egy esetben sem Franciaországból származott a vesztély. De mióta Napoleon újra trónra lépett, új népjog jutá érvényre Európában, s ez, hogy a népek magok intézhessék ügyeiket. — Democracia és nemzetiség — ez az Európában elfogadott új politikai dogma. 1789-ben a democracia, 1792-ben a nemzetiség eszméje támadt fel. E kettős eszme vitta ki Valmynál, Fleurusnál, Jénánál, Friedlandnál, Austerlitznél, Magentánál és Solferinonál a győzedelmet. Midőn III. Napoleon kimondá: Mindenütt Franciaország érdeke forog fen, a hol igazságos ügyet kell segiteni” kimondá a solidaritást dynastiája Franciaország és az elnyomott nemzetek között. Így a háboru okai nem Napoleon és Franciaország, hanem azon helyzet, mely többi népeknek adatott, szemmel tartván Franciaországot és a császárt. Minden zavar oka az 1815-ki szerződés. Az olasz nemzetiséget támogatni annyira kényszeríté a francia kormányt minden morális és politikai ok, mint kényszeríté Törökországot védni az orosz ellen. Franciaország merőben ártatlan azon hibákra nézve, melyek 1815-ben elkövetettek, sőt ő volt áldozatjuk. Minden közelebbi nehézségek okai, melyek Európában néhány év óta támadtak, az 1815-diki kormányok. De, teszi hozzá végül czikkirő, bár mennyire hajlandó a francia kormány felkarolni az igazságos ügyeket, nem szereti, ha szándékaiba gyanusítatják.

— Egy Nikapolyból kelt tudósítás szerint Oroszország nagyjait és értelmiségét Magyarország ügye a legnagyobb mértékben érdekli; ott azonban egyáltalában kétkednek a felett, hogy Ausztria teljesítené a magyarok jogos kívánatait. A magyarokról az orosz társadalmi körökben általában nagy tisztelettel és rokonszenvvel beszélnek.

— A „Zeit”-nak írják Párisból, hogy az olasz kérdésben közelebből jelentékeny haladást várhatni. Az angol politika ez ügyben mind világosabb kezd lenni, s III. Napoleon kényszerítendi, hogy kilépjen azon rejtélyességéből, melynek ködébe oly gondosan burkolta Olaszország iránti szándékát. Alig lehet többé kétkedni, hogy Ricasoli egészen el van határozva, politikájára nézve Angliában gyámoit keresni s angol egyetértéssel szerencsés végmegoldáshoz vezetni az olasz kérdést. Az angol flottának Nápoly előtti mulatása igen világos jel arra nézve, hogy Londonban az olasz államférfi ohajátását teljesíteni készek; sőt arról értesülők, hogy még tovább akarnak menni, s a hajókat mindaddig ott hagyják, valameddig a francziák Rómát és Civitavechiát el nem hagyják.

— A római kérdés még mindig ugyanazon stadiumon áll. Thouvenel jegyzéket kapott Ricasolitól, melyben ez sürgeti, hogy a francia csapatokat vonják ki Rómából. Antonelli bibornok meg azért intézett jegyzéket Párisba, nehogy kivonják a francia csapatokat Rómából.

— Nápolyból írják, hogy Foggiban szaporodnak a rablók beneventi és basilicati rablók odaszivárgása által. Reinot 110, San-Marco 200 rabló szállotta meg.

— Nápolyban nagyszertű színházi tüntetés volt. Borgia Lucreciát adták. Midőn Cialdini az udvari páholyba belépett, az egész közönség felállott s zajos tetszéssel üdvözölte őt. Még rajongóbban tört ki a tetszés és lelkesülés a második felvonásban, midőn Debassini a „non sempre china” stb. (nem fognak örökre bezárva maradni a rémes lagúnák a népek előtt) helyet éneklé. Ezen szavakat mindenki Velenceze jelen helyzetére vonatkoztatta, s szünni nem akaró taps és „viva Venezia!” kiáltások közben a dalművészek ismételnie kellett az éneket.

— Pinelli tábornok Avellinonál egy nagy rablócsapatot vert szét. A harez több óráig tartott. Több mint száz rabló esett el.

— Benedetti ur aug. 26-kán este indult el Párisból Turinba, a hol a francia kormányt fogja képviselni.

— A svéd király augustus 26-dikán Stockholmba érkezett.

— Az orosz csár és csárné Krimbe utazik. A csárné két kisebb gyermekével már el is indult Moszkvába, honnan utját rövid pihenés után tovább folytatja. — A csár elutazta előtt több új hadseregővezéri kinevezést írt alá.

Ujabb. Pestváros, aug. 31-ki közgyűlésében, Hajnik indítványára, Smolkának köszönő iratot szavazott.

— A bécsi „Parl. Korr.“ írja aug. 30-ról, hogy Forgách gr. folyamodott jelenlegi állomásáról felmentése s csehországi helytartói állomására leendő visszahelyezése végett.

— Mondják, hogy a birodalmi tanácsot szeptember végével feloszlatják s egyszerűs mind az országgyűléseket egybe fogják hívni.

— Egy aug. 30-ki minisiteri értekezlet tanácskozási tárgyát ismét az erdélyi országgyűlés képezte.

— A „Wiener Ztg“ jelenti, miszerint Pestmegye másod alispánja Beöthy Lajos ellen, kinek indítványára tette magáévá Pestmegye az országgyűlés óvását, valamint azok ellen is, kik ezen indítványt pártolták, egy utólag kinevezendő kir. biztos vizsgálatot kezdene.

— Pesten aug. 31-én délelőtti 9 órakor az ottani cs. kir. adóbiztoság titkára Háas ur egymás adóhivatalnok kíséretében s egy cs. kir. kapitány és öt közember segédletével megjelentek a városházánál az adókönyvek átvétele végett. A város tisztviselői kara, mely éppen össze volt gyűlve közgyűlésre, ki-

jelentette, hogy a hivatali könyvek ilyenmő lefoglalásnak engedni kénytelen, minek következtében a tanácsház hátulsó ajtaján mindössze 280 kisebb nagyobb jegyzőkönyvet hordoztak ki, s raktak fel két tábori szekérre. A városház közelében nagy néplömeg csoportozott össze s nézte nyugodtan és komolyan a testes jegyzőkönyvek felrakását.

— Zágrábmegye közgyűlése felterjesztést intézett az országgyűléshez, hogy az adómenynyiségre s ujancaállításra vonatkozólag lehető leghamarább tárgyalást kezdjen ő felségével.

T. és felelős szerkesztő DÖZSA DÁNIEL.

H I R D E T E S E K.

NEM HIVATALOS.

(254)

(1-4)

Oktatást a szépirásban a legújabb mód szerint, kiváltképpen magyarban, ad egy mű-írő, kinál mindenféle írást lehet tanulni. Egy írást 8-10 óra alatt betanít. Ertekezhetni lakásán, szentgyháztca 475-ik sz. alatt.

(59)

3/1861.

(9-10)

Cs. kir. ausztr. legfelsőbb szabadalommal és porosz kir. legf. jóváhagyással.

Dr. HARTUNG

szabadalmazott

HAJNÖVESZTŐ SZEREI

megkülönböztetik magukat **bebizonyult** kitűnő tulajdonságaik s olcsó árak által, s tulha ladják az oly sokféleképpen földicsért Macassar-, Lapugyekérolaj s a legtbb egyéb hajolajokat és kenőcsöket, miután ezek vegyülete elvitáztatlan, természetesen alapon készítették, s a tudományos hajnövesztőszerek körében ezeknél **biztosabb eredményű összetételek** nem léteznek; e szerek sok évi nyomozás, sokoldalú tapasztalás a kísérletek szerencsés eredményét képezik, s értékük- és czélszerűségükről magas tiszteletű tudományos férfiak legelismertebb jóváhagyó irataik elmutathatók, úgy, hogy mind a két, hatásaikban egymást kölcsönösen kiegészítő **Dr. Hartung-féle hajnövesztő szer** legjobb lélekismerettel ajánlathatók, és pedig:

Dr. Hartung NÖVÉNY HAJKENŐCSE

(ára egy bepecsételt és az üvegbe helyezett tégelynek 85 ujkr.)

a hajnöves ismétli fölélesztésére és élénkítésére, és

Dr. Hartung CHINAHEJ-OLAJA

(ára egy bepecsételt s üvegbőllyel ellátott üvegnek 85 ujkr.)

a hajnak föntartására és szépítésére.

Dr. HARTUNG hajnövesztő szereinek **belszilárdsága** minden körülményes földicsért fölélegessé tesz (csak egynehány kísérlet elegendő ez általános hasznos szerek **czélszerűségéről s kitűnőségéről meggyőződésre**). Tárgymutatók s használati utalványok ingyen kiszolgáltatnak, és a szerek **egyedül valódián** kaphatók: **Kolozsvártt:** Wolff J. és Khudy J. gyógyszer. **Abrudbányán:** Ferenczi Mihály; **Beszterczen:** Kelp Ferenc és Dietrich & Fleischer; **Brassóban:** Steiner F.; **Déván:** Buchler A. **Enyeden:** Bisztritsányi A.; **Ersébetvároson:** Schmidt A.; **Hátszegén:** Mátéfi Béla gyógyszer.; **Károly-Fejérvártt:** Ruzs János; **Kőhalomban:** Melas Ed. F. gyógyszer.; **Maros-Vásárhelyt:** Fogarasi J. D.; **Médgyesen:** Vándory & Brandisch; **Segesvártt:** Misselbacher fia és Teutsch; **Sz. Újvártt:** Placintár és fia gyógyszer.; **Szász-Régenben:** Wachner Traugott; **Szászsebesben:** Weissörtel Ad. G.; **Szebenben:** Zóhrer J. F.; **Székely-Keresztúron:** Binder Márton; **Sepsi-Szentgyörgyön:** Vitélyos Béla; **Sz. Udvarhelyt:** Kauntz J. A. gyógyszer.; **Szeredán:** Gözsy A.; **Sz. Somlyón:** Ruzsika Ignác; **Tasnádon:** Szongott Jakab; **Tördán:** Velits G. és Wolff G.

(229)

(3-4)

A cs. k. osztrák-állam összes tartományaiban annyira elhírhednek ösmert, Némethon első orvosi testületei által megvizsgált és a magyarhoni wags. cs. k. helytartóságtól kitűnő alkalmaszhatóságáért engedélyezett ugynevezett Wéber-féle

Á t a l á n o s

KÖSZVÉNYGYÓLCS

mely mindennemű

köszvény, csúz, hurut, hűlési bajoknál, tagzsaggyatások s több eféle minden ilyenmő kéz és láb gőrcsöknél, fűhűlésnél, dagadt tagoknál, rokkasodoknál, oldalmúlásoknál, biztos eredményű, első, gyorsan és bizonyosan segítő eszköz, alkalmazható.

Ára csomagonként használati utasítással együtt 1 ft. 5 kr. nehéz fájdalomnál kétszeres erejű 2 forint 10 kr. osztr. érték.

valamint a szintén elhírhedt **átalános párisi seb-tapasz**

minden lehető nemű sebeknél, fúzamodásoknál, marjúlásoknál, fagyásoknál és tyukszemeknél alkalmazható szer. Tégelyenként használati szabályokkal 35 kr. o. é.

egyedül csupán valódi minőségben kaphatók: **Kolozsvártt** Wolff János ur gyógyszerárába és a Wendler J. örökösöknél. **Ára don Probst J. F. urnál.** **Beszterczen** Dietrich & Fleischer áruk kereskedésébe. **Fogarason** Figuli Adólf J. urnál. **Hatzfelden** Telbis János ur kereskedésében. **Károly-Fejérvártt** Wagner József ur könyv- és zeneszer kereskedésébe. **Kimpolungon** Kozinsky György urnál.

Bizonyítvány. A Weber Károly féle ugynevezett általános köszvénygyólos gyógyszerjű hatása, valamint az alhajás és izom-köszvényes bajoknál, ha szinte egyszerre több testrészek is szenvednek, éppen ugy ezen tagrészeknek, idült és kóros megtámadása alkalmával tartós használatoknál, különösen pedig mint megelőző s akadályozó-óvszer a köszvényes bajokra hajlandó egyéneknek, kik utazás vagy hivatali foglalkozások alkalmával a légmőrséklei változásoknak ki vagnak téve, mint alóltit által megpróbált szer, helyben hagyottak találattott.

Grätz, februar 28-án 1856. **Sommavilla J.**, tudor gyakorló orvos.

Hiv. úzl. szám 565. A fennebbi hiv. úzl. szám alatt általam alóltit jegyző által, az eziránt má napon bélyegtelen ivre felvett jegyzőkönyvre vonatkozólag, hivatalos pecséttemmel megerősítve helybelyhagylag bizonyított, hogy ezen bizonyítvány az itten Albrecht utcában 405. szám alatt lakó tudor és gyakorló-orvos Sommavilla J. ur által sajátke-szűleg íratott légyen alá.

Grätz, martius 8-án 1856. **Nedwed Antal**, cs. k. jegyző.

AZ EV. REF. FŐTANODA KÖNYVTOMÁJA. (Belső farbanatcs 74. sz.)